

Izjava Znanstvenoga vijeća za obrazovanje i školstvo

Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti

PREDSJEDNICI REPUBLIKE HRVATSKE, PREDSJEDNIKU HRVATSKOGA SABORA I
SABORSKIM ZASTUPNICIMA, PREDSJEDNIKU VLADE REPUBLIKE HRVATSKE I
CJELOKUPNOJ HRVATSKOJ JAVNOSTI

Rodna ideologija u Istanbulskoj konvenciji neprihvatljiva za odgojno-obrazovni sustav

Iako se slažemo s brigom da se zaštite žene i obitelj kao žrtve nasilja, i u tome smislu podupiremo takvu intenciju Istanbulske konvencije, ipak, s obzirom na to da bi ratificiranje Istanbulske konvencije – uključujući i elemente rodne ideologije u njoj – snagom međunarodnoga pravnoga dokumenta nametnulo i uvođenje rodne ideologije u obrazovne sadržaje u Hrvatskoj – osobito ako se uvedu međupredmetni sadržaji kako ih prijedlog kurikulne reforme predviđa – Znanstveno vijeće za obrazovanje i školstvo HAZU na sjednici održanoj 11. prosinca 2017., potaknuto i kontroverzama u javnosti, raspravljalo je o implikacijama mogućega ratificiranja Konvencije u Republici Hrvatskoj te je o tome odlučilo poslati ovu izjavu Predsjednici Republike Hrvatske, predsjedniku Hrvatskoga sabora i saborskim zastupnicima, predsjedniku Vlade Republike Hrvatske i cjelokupnoj hrvatskoj javnosti.

Istanbulska je konvencija međunarodni pravni ugovor koji obvezuje države koje ga prihvate da ga i primjenjuju u cjelokupnoj državnoj regulativi pa i u odgojno-obrazovnome sustavu. Glavni je cilj toga dokumenta zaštita žena i obitelji od nasilja, što nikome dobronamjernome ne može biti sporno. No, isto je tako razvidno da se dijelovi Konvencije temelje na rodnoj ideologiji, što za odgojno-obrazovni sustav Republike Hrvatske smatramo neprihvatljivim jer u nj ne treba unositi zasade bilo kakve partikularne ideologije, pa ni rodne.

Hrvatski se odgojno-obrazovni sustav temelji na hrvatskoj i srednjoeuropskoj obrazovnoj tradiciji, čime se čuva identitet hrvatskoga naroda, zemlje i kulture, te na prihvaćanju i primjeni znanstveno potvrđenih dosega znanosti. Ističemo važnost kontinuiranoga kritičkoga promišljanja i prihvaćanja novih spoznaja koje ulaze u sadržaje obrazovanja, a koji trebaju biti prihvatljivi za svih

polu milijuna djece i mladih u obrazovnome sustavu te njihove roditelje koji imaju prirodno pravo odgajati djecu u vlastitom svjetonazoru. Istanbulskom konvencijom djeci i mladima nametnuo bi se „rodno neutralan“ odgoj, što je posve neprihvatljivo s gledišta slobode odgoja jer pojam roda u Istanbulske konvenciji definira se isključivo „ponašanjima, aktivnostima, ulogama“, a izostavlja se spol kao prirodna konstanta i ontološka datost. Nasilje se definira isključivo „rodno uvjetovanim“ s implikacijom da je isključivo muškarac nasilnik, a žena žrtva. Svaki odgojno-obrazovni djelatnik zna iz svakodnevnoga iskustva da to nije tako pa je očito da se u Istanbulske konvenciji žele plasirati znanstveno nedokazane teze o rodnom i spolnom ustroju čovjeka.

Ukazujemo da školska izobrazba o pozicijama žena i muškaraca u društvu ne smije biti usmjerena na negiranje muško-ženskih spolnih i svih drugih posljedičnih razlika jer su one biološki, evolucijski, anatomske i funkcionalno zadane. Također, cilj izobrazbe ne smije biti ni nametanje shvaćanja da između muškaraca i žena nema svih onih razlika koje proistječu iz njihove biološke i evolucijske različitosti, a što je sadržano u rodnoj ideologiji u ideji da dijete samo bira svoj rod. Suprotno tome, cilj izobrazbe mora biti osvješćivanje djece i mladih o razlikama muškaraca i žena i o nužnosti da te razlike ne smiju služiti kao osnova za društvenu diskriminaciju. To se ne može postići nasilnim negiranjem i tabuiziranjem razlika, nego osvješćivanjem vrijednosti ljudske osobe, kako ženske, tako i muške. Ravnopravnost spolova ne smije se tražiti u negiranju prirode, nego u iskrenom, objektivnom i poštenom odnosu prema njoj. Rodna ideologija stoga predstavlja opasnost i za zdrav i prirodan razvitak djece i mladih zbog nesagledivih posljedica koje mogu proizići iz njezine implementacije u školske kurikule.

Pluralno društvo, kakvo Hrvatska gradi, ne bi preko Hrvatskoga sabora smjelo prihvaćati kontroverzne međunarodne dokumente bez temeljite javne rasprave i suglasja svih relevantnih stručnjaka i društvenih skupina. A rodna ideologija u podtekstu Istanbulske konvencije nije dovoljno kritički javno analizirana te su njezine moguće posljedice široj javnosti, a posebno roditeljima i učiteljima, nedovoljno poznate. Stoga postavljamo pitanje: Tko želi zaobići roditelje i njihovo pravo na (izbor) odgoj(a) svoga djeteta?

Upozoravamo i na jezični aspekt pojma „žena“, koji se u Istanbulske konvenciji definira na sljedeći način: „*žene uključuje i djevojčice mlađe od 18 godina*“. No, kako se pojam roda u Istanbulske konvenciji definira isključivo „ponašanjima, aktivnostima, ulogama“, upozoravamo na nedosljednost ako se ne izostave elementi rodne ideologije iz teksta koji Republika Hrvatska može prihvatiti. U tome bi slučaju, naime, pojam „žena“ trebalo definirati ovako: „**Naziv žena u ovoj Konvenciji uključuje osobu bilo kojega spola koja je preuzela ponašanja, aktivnosti i uloge žene u obitelji i društvu.**“ Nama se čini očitim da takva definicija nije prihvatljiva.

Ako se, naprotiv, izostave svi elementi rodne ideologije, smatramo da bi trebalo pored naziva „žena“ dodati i nazive „djevojka“ i „djevojčica“ kako bi se predmetu Konvencije dalo jasno značenje. No, i u tome slučaju upozoravamo na to da žrtve nasilja nisu jedino osobe ženskoga spola te Konvencija ne bi pridonosila zaštiti svih žrtava, čak ni sve djece, i ne čini se dosljedno promišljena u duhu humanosti i nenasilja.

Zbog svega navedenoga smatramo da se Istanbulska konvencija može usvojiti djelomično, tj. u dijelu u kojemu se odnosi na zaštitu žena i obitelji od nasilja, ali ne i s onim dijelovima koji sadrže postavke i terminologiju rodne ideologije. U tome se pridružujemo javno iskazanome stavu predsjednice Republike Hrvatske **Kolinde Grabar Kitarović** („*Provedite obveze iz Istanbulske konvencije koje nisu prijeporne.*“) i ministrice znanosti i obrazovanja **Blaženke Divjak** u njezinoj izjavi da u obrazovnim ustanovama nema mjesta ideologijama („*Tehnologija a ne ideologija*“).

Tražimo, dakle, da se Istanbulska konvencija ne ratificira s ideološki spornim formulacijama, nego da se one izostave, ili da se Konvencija ne ratificira, nego da se hrvatskim zakonima zaštite sve žrtve nasilja, a osobito nasilja nad ženama i djecom.

Tekst Izjave redigirali: akademik Mislav Ježić i prof. dr. sc. Ante Bežen.

U Zagrebu, 11. prosinca 2017.

Sekcija za odgoj Znanstvenoga vijeća za obrazovanje i školstvo HAZU

Voditeljica: mr. Ljiljana Klinger, v. r.

Sekcija za opće nazivlje kurikulne reforme Znanstvenoga vijeća za obrazovanje i školstvo HAZU

Voditelj: prof. dr. sc. Ante Bežen, v. r.

Za Znanstveno vijeće za obrazovanje i školstvo HAZU

Potpredsjednik: akademik Vladimir Bermanec, v. r.